

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027 - 2028 / talousarvioraami

TEKLTk 23.09.2025

369/02.02.00/2025

Valmistelija

Tekninen johtaja Ilkka Närhi

Kuntien on laadittava ja hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä seuraavaksi vuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on myös hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille kuntastrategiasta johdetut toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Teknisen toimen talousarvioraami:

Kehys TA 2026

Menot	Tulot	Netto
-3.723.507 €	3.386.409 €	-337.098 €

Vuoden 2026 investointiohjelman raami on -900.000 €

VUODEN 2026 TALOUSARVION JA 2027—2028 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJE

Talousarvio- ja taloussuunnitelma on lain mukaan laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Uuden kuntastrategian visio on rohkeasti kasvava ja kansainvälinen, sykkeestään ja soinnistaan tunnettu Kaustinen.

Vuoden 2024 tilinpäätöksen alijäämä oli -159 322,16 euroa. Ensi vuoden talousarviovalmistelua varjostaa kunnan omistamien sote- ja pela - kiinteistöjen tuleva yhtiöittäminen, minkä seurauksena kunta menettää vuokratuloistaan aimo osan, yli 582 000 euroa. Lisäksi kunta joutunee alaskirjaamaan yhtiötettävien kiinteistöjen arvosta yli kolme miljoonaa euroa.

Kunnallisen alan työehtosopimuskausi 1.5.2023—30.4.2026 vaikuttaa palkkakustannuksiin. Talousarvion laadinnassa lähdetään henkilöstömenojen 2,1 %:n kokonaiskasvusta vuonna 2026.

Talousarvio laaditaan pääosin bruttoperiaatteella, joka tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykset

Keväällä 2025 hyväksytty uusi kuntastrategia on talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelun pohjana. Myös toiminnalliset tavoitteet johdetaan kunnan strategiasta. Tavoitteiden tulee olla helposti mitattavia ja seurattavia.

Talousarviovalmistelussa määrärahat varataan ja kirjataan tileille kustannuspaikoittain. Tavoitteet esitetään myös sanallisesti ja tekstiosassa esitellään tiiviisti keskeiset asiat. Sisäisten menojen ja tulojen asettajien pitää keskustella keskenään. Sisäisten menojen nettovaikutusten on nolla euroa.

Erityisesti huomioitavaa:

- Konsernin toiminnan ohjaus ja tytäryhtiöille asetettavat tavoitteet
- Hankinnat ja hankintavaltuudet
- Sisäisen valvonnan järjestäminen ja toimialakohtaisten riskien kartoittaminen

Kehys

Kunnanhallitus asettaa vuoden 2026 talousarviotavoitteeksi, että talousarviovuoden tulos on ylijäämäinen ja talous tasapainoinen suunnitelmavuosina.

Talousarvioehdotus on sovitettava kunnanhallituksen antamaan raamiin. Toimintojen ja palvelujen tuottamisvaihtoja tulee tarkastella ja ennen kaikkea edullisimmat tuottamistavat on tutkittava ja niihin siirtymisestä tehtävä suunnitelma. Suunnitelma on esitettävä yhdessä talousarvion kanssa. Sekä talousarvio että -suunnitelma laaditaan vuoden 2025 rahanarvoon.

Henkilöstö

Hallintokuntien pitää liittää talousarvioehdotukseen henkilöstösuunnitelmansa vuosille 2027—2028. Henkilöstösuunnitelman on perustuttava strategiasta johdettuihin rakenteellisiin ratkaisuihin.

Henkilöstömenojen kokonaiskasvuksi arvioidaan valmisteluvaiheessa 2,1 %. Sivukulut lasketaan nykyisten prosenttien mukaan. Hallintokuntien tulee mahdollisimman hyvin ennakoida henkilöstörakenteessa tapahtuvat muutokset, joilla on palkkavaikutuksia.

Toimialat voivat tehdä rekrytointeja toimivaltansa ja talousarvion puitteissa.

Kunnanhallitus voi pidättää itsellään oikeuden päättää kunnan viran tai toimen auki julistamisesta (täyttölupamenettely).

Henkilöstöpalveluista annetaan kullekin talousarvion laatijalla laskelma palkoista ja palkkojen sivukuluista 1.9.2025 tilanteen mukaisena.

Investoinnit

Investoinneiksi lasketaan yli 5 000 euron suuruiset uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeet. Myös peruskorjaushankkeista on laadittava suunnitelmat. Investoinniksi voidaan katsoa myös hanke, joka on luonteeltaan investointi. Investoinnit on asetettava tärkeysjärjestykseen. Etusijalla ovat investoinnit, jotka kehittävät palvelurakennetta suunnitelmallisesti.

Jokaiseen esitykseen on liitettävä laskelma investoinnin vaikutuksista käyttömenoihin.

Taloussuunnitelmaan vv. 2026—2027 pohjautuva hyväksytty investointisuunnitelma aikaisemmilta vuosilta toimii investointien valmistelupohjana. Uusista investointihankkeista ilmoitetaan hankkeen kokonaiskustannusarvio (menot ja valtionosuudet sekä muut rahoitusosuudet). Peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeissa huomioidaan myös tilojen ensikertainen kalustaminen. Investointimenot ilmoitetaan ilman arvonlisäveroa. Kunnanvaltuusto hyväksyy investoinnit talousarvioon ja suunnittelukaudelle hankkeittain. Talousjohtaja kokoaa ja kirjaa investointiesitykset.

ICT- ja ohjelmistohankinnat varataan investointeihin ja investointien poistot kohdistetaan käyttäjän kustannuspaikalle.

Esitysten laadinta ja aikataulu

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykset tehdään hallintokunnissa suoraan talousarvio-ohjelmaan lautakunnan esityksinä.

Tulosalueet keräävät oman vastuualueensa kokonaisuuden ja näistä kootaan lautakuntakäsittelyn jälkeen esitys kunnanhallitukselle. Talousjohtaja laskee poistot keskitetysti lautakuntien talousarvioesityksiin. Talousjohtaja antaa myös teknistä neuvontaa talousarvion laadinnassa tarvittaessa.

Talousarviopohjissa mittareista on kerätty mukaan tilinpäätöstiedot. Hallintokuntien tulee tarkistaa, että mittarit ja tunnusluvut ovat ajantasaisia ja tehdä tarvittavat muutosesitykset. Talousarviota laaditaan yhteiseen pilvipalveluna olevaan Opiferus-asiakirjaan, joka sulkeutuu lautakunnilta 8.10. talousarvioasiakirjan kokoamiseksi ja kunnanhallituksen esityksen laatimiseksi. Tämän jälkeen tulevista, **välttämättömistä ja perustelluista** lisäyksistä tulee ilmoittaa talousjohtajalle ja asiakirjaa kokoavalle hallintosihteerille.

Lautakuntien vastuullisten ja harkittujen talousarvioesitysten jälkeen kunnanhallitus päättää mahdollisista talouden tasapainottamistoimenpiteistä.

Lisätietoja talousarvion laadinnasta antavat talousjohtaja ja kunnanjohtaja sekä toimialuejohtajat omien tulosalueidensa osalta.

Aikataulu

Kunnanhallitus: raami ja talousarvion laadintaohje ma 18.8.2025.
Lautakuntien ja konserniyhtiöiden esitykset kunnanhallitukselle 8.10.2025.
Tämän jälkeen käydään tiivis valmistelu- ja käsittelykokousrytmi ja tavoitteena on, että talous- ja toimintasuunnitelman valtuustokäsittely on marraskuun 2025 aikana.

Esittelijä

Tekninen johtaja Ilkka Närhi

Esitys

Käyttötalouden talousarvio sekä investointiohjelma esitellään kokouksessa, koska niiden laadinta on vielä kesken.

Päätös
